

Fundacja Praesterno

ul. Widok 22/30, 00-023 Warszawa
tel. 601 311 454 • biuro@praesterno.pl
www.praesterno.pl

Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych

Projekt szkoleniowy dotyczący wykorzystania skutecznych metod profilaktyki w odniesieniu do uzależnień behawioralnych, adresowany do realizatorów programów profilaktycznych

Raport ewaluacyjny

Spis treści

PODSUMOWANIE	4
Charakterystyka osób, które ukończyły program.....	4
WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	7
WPROWADZENIE	9
Charakterystyka projektu	9
SOCJOMETRYCZNE CHARAKTERYSTYKI UCZESTNIKÓW PROGRAMU	11
Płeć i wiek uczestników programu	11
Rozkład geograficzny.....	12
Typ instytucji	13
Funkcja/zawód	14
OCENA WYBRANYCH ASPEKTÓW PROGRAMU	15
Ocena przydatności programu	16
Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją.....	17
Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących program – ocena ekspertki prowadzącej moduły dotyczące uzależnień behawioralnych.....	18
Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących program – ocena eksperta prowadzącego moduł dotyczący dialogu motywującego	19
Ocena prowadzenia zajęć w formule zdalnej (on-line)	20
Ocena organizacji zajęć (wykorzystania czasu, organizacji aktywności)	21
Ocena poziomu trudności programu	22
Czy program był nudny, czy ciekawy.....	23
Ocena czasu trwania programu.....	24
Ocena bloku wykładowego przekazanego uczestnikom w formie nagrania wideo	25
Chęć kontynuacji uczestnictwa w szkoleniu.....	26
OCENA PROGRAMU – PYTANIA OTWARTE.....	27
Jakie są mocne strony programu?.....	27
Czego zabrakło w programie?	29

ZMIANY W ZAKRESIE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI UCZESTNIKÓW SPOWODOWANE UDZIAŁEM W PROGRAMIE	30
Ocena zmian uczestników pod wpływem programu	32
WYNIKI TESTU WIEDZY	34
SPIS WYKRESÓW	37
ZAŁĄCZNIKI	38

Podsumowanie

W 2021 roku Fundacja PRAESTERNO przeprowadziła drugą i trzecią edycję programu szkoleniowego pod nazwą Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych dla praktyków profilaktyki uzależnień chemicznych i/lub behawioralnych.

Zadanie zostało zrealizowane w ramach Narodowego Programu Zdrowia i było współfinansowane ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych, będących w dyspozycji Ministra Zdrowia, w ramach konkursu przeprowadzonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Celem programu jest podniesienie kompetencji zawodowych osób działających w obszarze profilaktyki uzależnień chemicznych i/lub behawioralnych, chcących poszerzyć swoją wiedzę i umiejętności w obszarze profilaktyki uzależnień behawioralnych. Program obejmuje 24 godziny zajęć wykładowych i warsztatowych i był realizowany zdalnie (on-line). Szkolenie prowadzono w dwóch grupach w pięciu 4-godzinnych sesjach on-line odbywających się raz w tygodniu – pierwsza grupa we czwartki w godzinach 15:00–19:00, druga grupa w piątki w godzinach 9:00–13:00. Dodatkowym elementem programu jest 4-godzinny blok wykładowy udostępniony uczestnikom programu w formie nagrania wideo umieszczonego w Internecie.

O przyjęciu decydowało spełnienie kryterium posiadania doświadczenia w pracy w obszarze profilaktyki uzależnień chemicznych i/lub behawioralnych oraz kolejność zgłoszeń poprzez formularz rekrutacyjny.

W obu edycjach (łącznie) zajęcia ukończyło 71 osób (36 w edycji II i 35 w edycji III), które spełniły kryteria ukończenia programu: (1) udział w co najmniej 4 z 5 sesji on-line) oraz udzielenie prawidłowej odpowiedzi na co najmniej 50% pytań testu wiedzy wypełnianego przez uczestników na koniec zajęć.

Charakterystyka osób, które ukończyły program

W programie udział wzięły osoby w wieku od 22 do 61 lat.

Wszyscy uczestnicy programu byli zawodowo związani z profilaktyką uzależnień. Najliczniejszą grupę uczestników programu (25 osób, tj. 35%) stanowili terapeuci uzależnień, kolejną – psychologowie (9 osób, tj. 13%). Wśród pozostałych uczestników było 7 pedagogów (10%), po 6 profilaktyków i terapeutów innych niż terapeuci uzależnień (po 8%). Wśród pozostałych uczestników jest 4 inspektorów (6%) oraz 2 nauczycieli (3%).

Pozostałe osoby reprezentują pojedyncze zawody/funkcje/specjalizacje (tj. po 1%): członek zarządu, doradca zawodowy coach, kierownik, konsultant ds. uzależnień, koordynator, kurator sądowy, pełnomocnik ds. PiRPA, prezes zarządu, specjalista ds. pracy z rodziną, stażystka, trener i właściciel poradni.

Najliczniejszą grupę uczestników stanowiły osoby reprezentujące stowarzyszenia. W dalszej kolejności: poradnie/poradnie psych.-pedagogiczne/odwykowe, ośrodki terapii, fundacje i Miejskie/Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, własna działalność gospodarcza,

szkoły, urzędy miejskie, szpitale, uczelnie. Po jednej osobie pracuje w hostelu, MOS-ie, w sądzie rejonowym, zakładzie karnym i w zakładzie poprawczym.

Program został oceniony przez uczestników bardzo pozytywnie:

1. niemal wszyscy uczestnicy programu uznali, że był on dla nich przydatny,
2. wszyscy stwierdzili, że wstępne informacje na temat programu były zgodne z jego późniejszą realizacją,
3. bardzo wysoko oceniono kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzących program,
4. opinie uczestników na temat tego, czy metoda on-line prowadzenia zajęć wpłynęła na jego wartość były podzielone – podobne odsetki stwierdziły, że metoda on-line zmniejszyła wartość programu i że zwiększyła jego wartość,
5. większość uczestników programu uznała organizację zajęć (wykorzystanie czasu i organizację aktywności) za dobrą
6. zdecydowana większość uznała poziom trudności programu za właściwy,
7. zdaniem zdecydowanej większości program był ciekawy,
8. ponad połowa uznała, że czas trwania programu był „w sam raz”, zdaniem większości pozostałych program był za krótki,
9. zdecydowana większość uczestników zaakceptowała zastosowaną w programie formułę nagrania wideo w odniesieniu do bloku wykładowego dotyczącego teorii uzależnień behawioralnych,
10. uczestnicy niemal bezwyjątkowo są zainteresowani kontynuacją szkolenia – rozszerzeniem i pogłębieniem wiedzy i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych.

W pytaniach otwartych kwestionariusza ewaluacyjnego (dodanych do Arkusza oceny programu w edycji III) zdecydowanie przeważały oceny pozytywne (74 wypowiedzi): powszechnie chwalono kompetencje prowadzących program, pozytywnie wypowiedziano się na temat zaoferowanych treści programowych. Za zaletę uznano takie elementy metodyki jak warsztatowy model programu, jego przejrzystość i elastyczność. Chwalono możliwość pracy w grupach, akceptowano prowadzenie programu on-line. Za użyteczne uznano udostępnienie materiałów dydaktycznych.

Najczęstszymi uwagami krytycznymi do programu wśród nielicznych (23) zarzutów, było stwierdzenie, że zabrakło konkretnych tematów lub że była ich za mała ilość. Pojawiła się krytyka zdalnej formuły programu, uniemożliwiającej kontakt osobisty. Uznawano, że program był za mało praktyczny.

Uczestnicy oceniali zmiany w zakresie swojej wiedzy i umiejętności spowodowane uczestnictwem w programie. W zakresie każdego branego pod uwagę obszaru wiedzy i umiejętności uczestnicy zarejestrowali istotną statystycznie poprawę:

1. wiedza na temat rodzajów uzależnień behawioralnych
2. wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne
3. pozytywne i negatywne konsekwencje używania nowych technologii
4. umiejętność identyfikowania symptomów nadużywania nowych technologii i nadużywania gier hazardowych przez dzieci i młodzież
5. znajomość czynników chroniących i czynników ryzyka w obszarze uzależnień behawioralnych
6. znajomość podobieństw i różnic pomiędzy tradycyjnymi zachowaniami ryzykownymi a uzależnieniami behawioralnymi
7. wiedza na temat metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi
8. wiedza na temat metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie
9. umiejętność wykorzystywania dialogu motywującego w profilaktyce uzależnień behawioralnych

Na zakończenie realizacji programu uczestnicy rozwiązywali Test wiadomości. Test składał się z 13 pytań zamkniętych wymagających wskazania prawidłowych odpowiedzi z puli możliwości przypisanych do każdego pytania. Pytania miały charakter pytań jednoodpowiedziowych.

93% osób odpowiedziało prawidłowo na wszystkie pytania testu. Na jedno pytanie nie odpowiedziało 4% uczestników, na 2 pytania błędnej odpowiedzi udzieliło 3% uczestników. Wszyscy uczestnicy szkolenia uzyskali certyfikatu ukończenia programu.

Wnioski i rekomendacje

1. Program szkoleniowy *Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych* jest wartościową propozycją doskonalenia zawodowego profilaktyków uzależnień chemicznych i behawioralnych.
2. Realizacja programu w formie sesji on-line pokazała, że możliwe jest efektywne jego przeprowadzenie z wykorzystaniem metodologii szkolenia zdalnego.
3. Program ma charakter kompleksowy – zawiera zarówno elementy wykładowe, jak i warsztatowo-ćwiczeniowe. Przydatność zaproponowanej konstrukcji programu potwierdziły przeprowadzone badania absolwentów.
4. Program przekazuje uczestnikom najnowszą wiedzę – zarówno praktyczną, jak i teoretyczną. Jest to dostrzegane i cenione przez uczestników.
5. Jednocześnie oczekiwania uczestników niejednokrotnie wykraczają poza czasowe i merytoryczne ramy programu. Np. za brak programu najczęściej uznawano braki konkretnej tematyki w programie – m.in. terapii uzależnień behawioralnych, lub zbyt małej ilości danego tematu (szczególnie DM). Być może wyraźniej należy podkreślić na etapie rekrutacji do programu, że ma on charakter profilaktyczny i nie przewiduje realizacji takich tematów, jak terapia uzależnień behawioralnych oraz że jego ramy czasowe są ograniczone, co uniemożliwia poruszenie wszystkich tematów dotyczących profilaktyki uzależnień behawioralnych.
6. Szczególnie atrakcyjny dla uczestników jest blok praktyczny – warsztatowo-ćwiczeniowy, uznawany za największy atut programu. Warto podkreślić, że formuła on-line nie umożliwiła realizacji bloków praktycznych programu i cenionej przez uczestników pracy w podgrupach.
7. Sprawdziła się formuła prowadzenia programu w dwóch równoległych grupach, co umożliwiło uczestnikom plastyczne uczestnictwo w jednej bądź drugiej grupie w konkretnym terminie.
8. Mocną stroną programu jest zespół prowadzących, będących jednocześnie autorami programu. Prowadzący cieszyli się dużym autorytetem uczestników i byli odbierani jako w pełni kompetentni fachowcy.
9. Całość programu – od procesu rekrutacji, poprzez realizację zajęć a na wydaniu certyfikatów kończąc - odbyła się sprawnie. Rekrutacja została zaplanowana wyłącznie na stronie internetowej. Terminy zajęć zostały ustalone w taki sposób, żeby nie kolidowały z dniami świątecznymi i „długimi weekendami”. Kontakt między uczestnikami a prowadzącymi poza zajęciami (poprzez e-maile) można ocenić jako bardzo dobry. Zdalna formuła programu umożliwiła uczestnictwo osób z całej Polski (patrz kartogram na stronie 11).

10. Możliwym usprawnieniem mogłoby być zaproponowanie absolwentom programu części drugiej (zaawansowanej) programu. Przytłaczająca większość uczestników zadeklarowała chęć udziału w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych. Dzięki wprowadzeniu podziału na części (zgodnie ze stopniem zaawansowania) uczestnicy mieliby pełen przegląd tematyki – poczynając od bardziej teoretycznego (acz kompleksowego) wstępu i wprowadzającej części warsztatowej, aż po bardziej zaawansowane zajęcia dotyczące pracy z grupą i terapii. Obecna forma programu stanowi bardzo dobry punkt wyjścia do kolejnych programów szkoleniowych pogłębiających wiedzę uczestników. Szczególnie pożądane byłoby zaproponowanie absolwentom rozbudowanych zajęć z zakresu dialogu motywującego.
11. Badania ewaluacyjne wykazały użyteczność prowadzenia strony internetowej poświęconej Programowi, gdzie prezentowany jest harmonogram i tematyka szkolenia oraz gdzie dostępne są dla uczestników materiały dydaktyczne.

Wprowadzenie

Celem programu szkoleniowego STUDIUM PROFILAKTYKI PROBLEMÓW CZYNNOŚCIOWYCH (SPPC) jest podniesienie kompetencji zawodowych osób działających w obszarze profilaktyki uzależnień chemicznych i/lub behawioralnych, chcących poszerzyć swoją wiedzę i umiejętności w obszarze profilaktyki uzależnień behawioralnych. Program obejmuje 24 godziny zajęć wykładowych i warsztatowych i był realizowany zdalnie (on-line). Szkolenie było prowadzone w dwóch grupach w pięciu 4-godzinnych sesjach on-line odbywających się raz w tygodniu – pierwsza grupa we czwartki w godzinach 15:00–19:00, druga grupa w piątki w godzinach 9:00–13:00. Dodatkowym elementem programu jest 4-godzinny blok wykładowy udostępniony uczestnikom programu w formie nagrań wideo umieszczonych w Internecie. Uczestnictwo jest bezpłatne, a ukończenie programu jest poświadczane certyfikatem.

Charakterystyka projektu

W związku ze zwiększającym się problem zagrożenia uzależnieniami behawioralnych wśród dzieci i młodzieży (głównie e-uzależnieniami i hazardem), zwiększa się także zapotrzebowanie na oddziaływania profilaktyczne. Jednak obecnie w Polsce na liście programów rekomendowanych nie znajduje się ani jeden program, który podejmowałby problematykę uzależnień behawioralnych www.programyrekomendowane.pl. W związku z powyższym konieczne jest przygotowanie kadry realizującej zadania profilaktyczne (i ogólnie zajmującej się profilaktyką) do pracy także w obszarze uzależnień behawioralnych. Zgodnie z przeglądem literatury z zakresu uzależnień behawioralnych, sugerowane obszary pracy profilaktycznej to: (1) obniżanie znaczenia deficytów psychospołecznych lub podnoszenie kompetencji w obszarze umiejętności psychospołecznych (w zależności od potrzeb grupy docelowej klientów); (2) praca nad zniekształceniami poznawczymi związanymi z przedmiotem zaburzenia – Internetem, hazardem; (3) praca z rodzicami w obszarze zarówno poszerzania umiejętności wychowawczych, ale także używania nowych technologii. Ponadto, w odniesieniu do hazardu sugeruje się, że zrozumienie mechanizmów gier hazardowych może stanowić istotny czynnik chroniący przed problemowym graniem.

Projekt SPPC dla profilaktyków zawiera treści związane ze specyfiką pracy z dziećmi i młodzieżą i ze specyfiką profilaktyki uzależnień behawioralnych (w tym głównie e-uzależnień i hazardu).

Treści programu są zgodne z najnowszą wiedzą na temat uzależnień behawioralnych (e-uzależnień i hazardu) w obszarze teorii i wyników badań, a także profilaktyki.

Program obejmuje następujące bloki tematyczne:

(1) Blok wykładowy – nagrania wideo dostępne w Internecie (4 godziny)

Czym są uzależnienia behawioralne: rodzaje, definicje, kryteria diagnostyczne, mechanizmy powstawania i utrzymania, symptomy, które można zaobserwować u dzieci i młodzieży (ze szczególnym uwzględnieniem hazardu i e-uzależnień).

(2) Warsztat 1. Uzależnienia behawioralne (4 godziny)

Identyfikowanie symptomów nadużywania nowych technologii i nadużywania gier hazardowych przez dzieci i młodzież. Pozytywne i negatywne używanie nowych technologii – charakterystyka.

(3) Warsztat 2. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka (4 godziny)

Ogólna charakterystyka czynników chroniących i czynników ryzyka; podobieństwa i różnice pomiędzy zachowaniami ryzykownymi (tradycyjnymi) a uzależnieniami behawioralnymi.

(4) Warsztat 3. Skuteczne strategie profilaktyczne stosowane w uzależnieniach behawioralnych (4 godziny)

Strategie adresujące generyczne czynniki ryzyka i czynniki chroniące (np. deficyty psychospołeczne) i strategie adresujące specyficzne czynniki ryzyka i czynniki chroniące (np. zniekształcenia poznawcze związane z Internetem lub z hazardem), a także poszerzenie umiejętności w wyborze i adaptacji strategii i programów profilaktycznych uzależnień behawioralnych dla dzieci i młodzieży.

(5) Warsztat 4. Dialog motywujący. Część I (4 godziny)**(6) Warsztat 5. Dialog motywujący. Część II (3 godziny)**

Poszerzenie umiejętności wykorzystywania dialogu motywującego w profilaktyce uzależnień behawioralnych.

(7) Moduł ewaluacyjny (1 godzina)

Kwestionariusze internetowe: Test wiadomości; Arkusz oceny programu.

W procesie rekrutacji do programu zgłosiły się 82 osoby. Program rozpoczęły 42 osoby (w dwóch 21-osobowych grupach). O przyjęciu decydowała kolejność zgłoszeń poprzez formularz rekrutacyjny.

W obu grupach (łącznie) zajęcia ukończyło 29 osób (to jest 69% rozpoczynających), które spełniły kryteria ukończenia programu: 1° udział w co najmniej 4 z 5 sesji on-line oraz 2° udzielenie prawidłowej odpowiedzi na co najmniej 50% pytań testu wiedzy, wypełnianego przez uczestników na koniec zajęć.

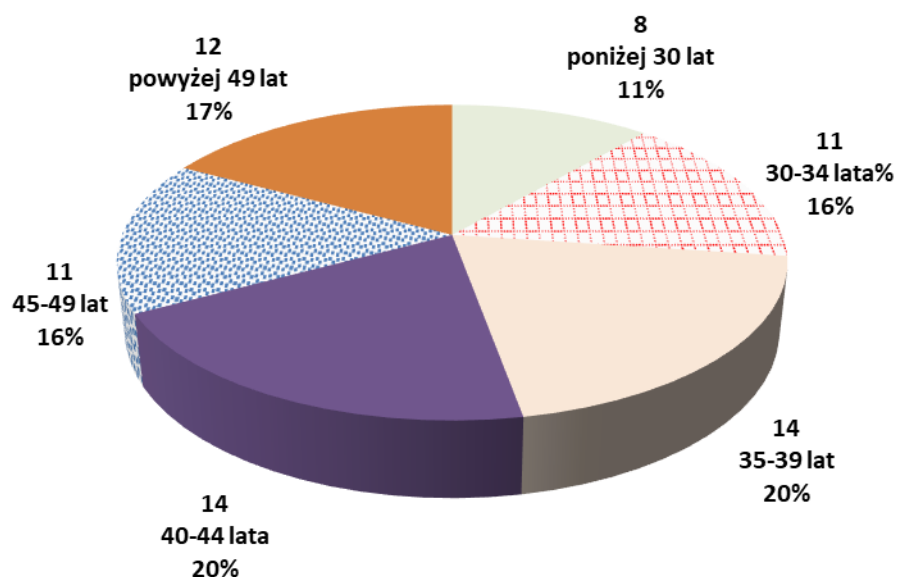
Socjometryczne charakterystyki uczestników programu

Prezentowane są dane 70 osób, które ukończyły szkolenie i wypełniły Arkusz oceny programu.

Płeć i wiek uczestników programu

Wśród uczestników programu były 63 kobiety (90% uczestników) i 7 mężczyzn (10% uczestników).

Wykres nr 1. Rozkład wieku uczestników programu

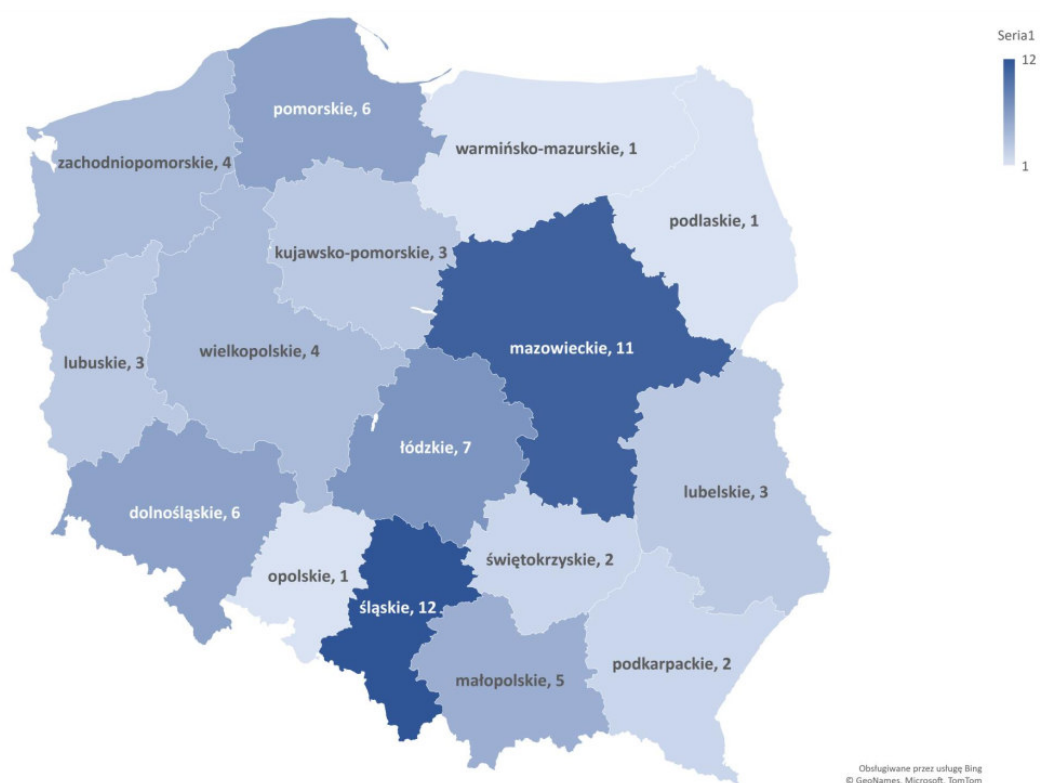

W programie udział wzięły osoby w wieku od 22 do 61 lat.

8 osób (11%) miało mniej niż 30 lat, 16% uczestników to osoby w wieku 30–34 lata, w wieku 35–39 lat było 20% uczestników programu, w wieku 40–44 lata było także 20% uczestników. W wieku 45–49 lat było 16% uczestników. Powyżej 49 lat miało 17% uczestników programu.

Rozkład geograficzny

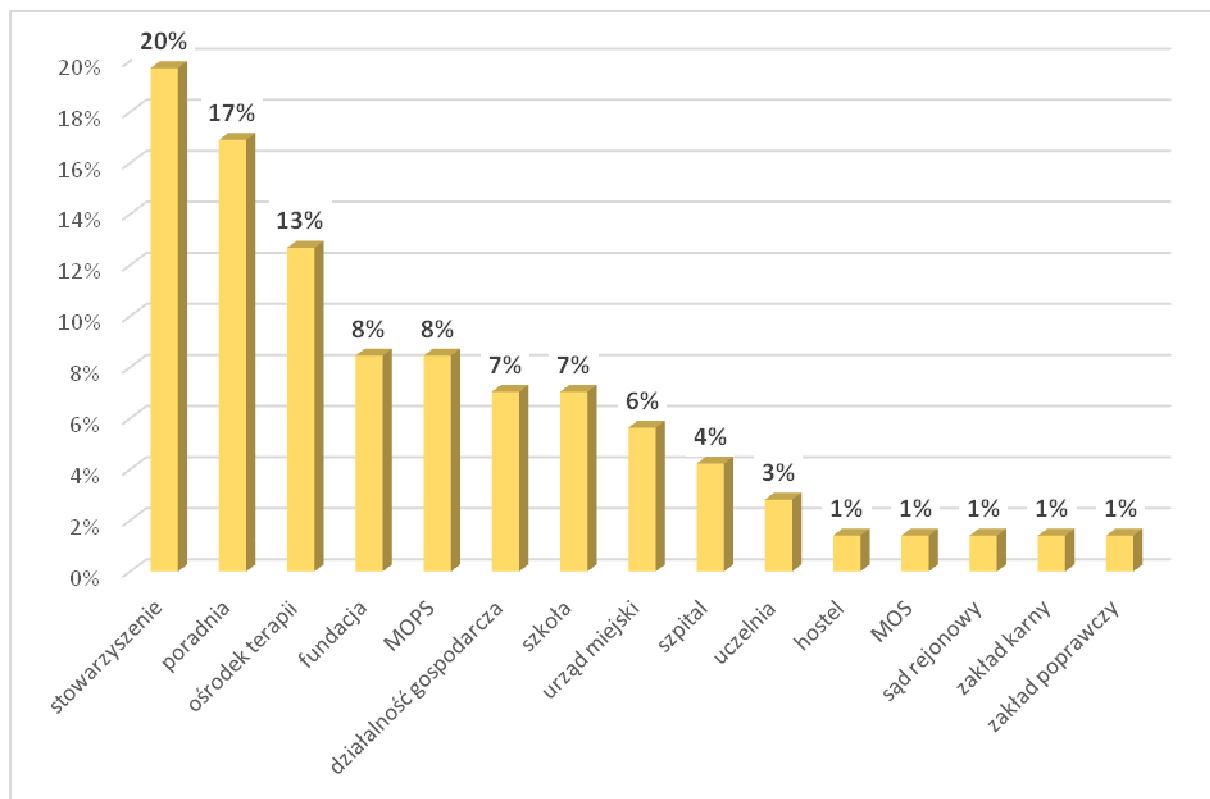
Wykres nr 2. Miejsce zamieszkania uczestników programu

12 osób (tj. 17% wszystkich absolwentów programu) to mieszkańcy województwa śląskiego. 11 osób (tj. 15%) to uczestnicy z województwa mazowieckiego. 7 osób (tj. 10%) to uczestnicy z województwa łódzkiego. Po 6 osób (tj. po 8%) stanowią uczestnicy z województw: dolnośląskiego i pomorskiego. 5 osób (7%) uczestniczy w programie z województwa małopolskiego. Po cztery osoby (po 6%) to mieszkańcy województwa wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Po 3 osoby (po 4%) mieszkają w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim i lubuskim. Po 2 osoby (po 3%) w województwach: podkarpackim i świętokrzyskim. Pojedynczy uczestnicy mieszkają w województwach: opolskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim.

Typ instytucji

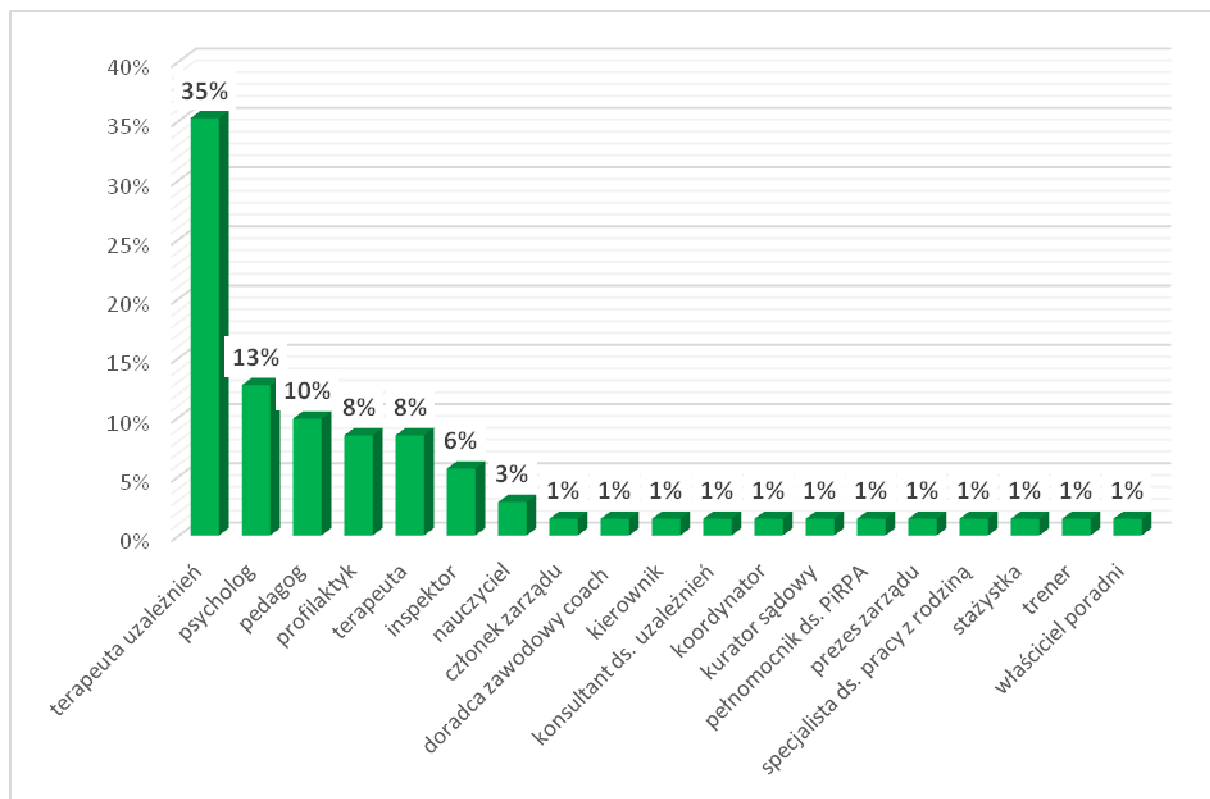
Wykres nr 3. Typ instytucji zatrudnienia uczestników programu

Najliczniejszą grupę stanowią uczestnicy reprezentujący stowarzyszenia (14 osób wśród wszystkich uczestników, tj. 20%). W poradniach/poradniach psychologiczno-pedagogicznych/odwykowych jest zatrudnionych 12 uczestników programu (tj. 17%). Ośrodki terapii reprezentuje 9 osób (13%), fundacje i Miejskie lub Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej po 6 uczestników (po 8%), własną działalność gospodarczą prowadzi 5 osób (7%). Także wśród uczestników jest 5 reprezentantów szkół. W urzędach miejskich jest zatrudnionych 4 uczestników (6%). W szpitalach pracują 3 osoby (4%), na uczelniach 2 osoby (3%). Po jednej osobie pracuje w hostelu, MOSie, sądzie rejonowym, zakładzie karnym i w zakładzie poprawczym.

Funkcja/zawód

Wykres nr 4. Funkcja/zawód wykonywany uczestników programu

Najliczniejszą grupę uczestników programu (25 osób spośród wszystkich absolwentów, tj. 35%) stanowią terapeuci uzależnień, kolejną – psychologowie (9 osób, tj. 13%). W programie wzięło udział 7 pedagogów (10%), po 6 profilaktyków i terapeutów innych niż terapeuci uzależnień (po 8%). Wśród pozostałych uczestników jest 4 inspektorów (6%) oraz 2 nauczycieli (3%).

Pozostałe osoby reprezentują pojedyncze zawody/funkcje/specjalizacje (tj. po 1%): członek zarządu, doradca zawodowy coach, kierownik, konsultant ds. uzależnień, koordynator, kurator sądowy, pełnomocnik ds. PiRPA, prezes zarządu, specjalista ds. pracy z rodziną, stażystka, trener i właściciel poradni.

Ocena wybranych aspektów programu

Uczestnicy *Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych* zostali poproszeni o jego ocenę pod następującymi względami:

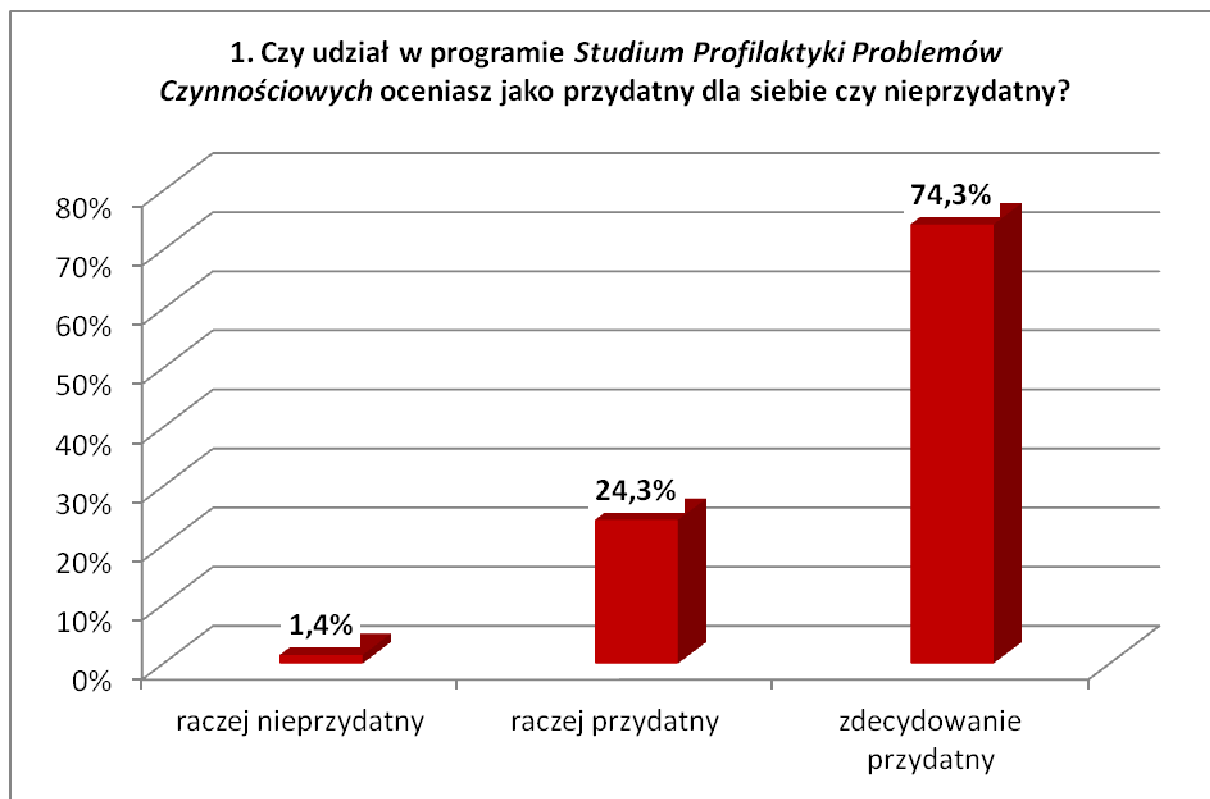
1. Ocena przydatności programu
2. Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją
3. Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących (tj. oddzielna ocena ekspertki prowadzącej bloki poświęcone uzależnieniom behawioralnym oraz eksperta prowadzącego blok dialogu motywującego)
4. Ocena wpływu na wartość programu metody on-line prowadzenia zajęć
5. Ocena organizacji zajęć (wykorzystania czasu, organizacji aktywności)
6. Ocena poziomu trudności programu
7. Czy program był nudny, czy ciekawy
8. Ocena czasu trwania programu
9. Ocena bloku wykładowego udostępnionego w postaci nagrania wideo
10. Ocena chęci udziału w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat uzależnień behawioralnych

Ocena była dokonywana na 5-punktowych skalach, od 1 – ocena minimalna do 5 – ocena maksymalna. W badaniach udział wzięło 29 absolwentów programu.

Poniżej są prezentowane wyniki odsetkowe odpowiedzi na poszczególne pytania.

Ocena przydatności programu

Wykres nr 5. Ocena przydatności programu

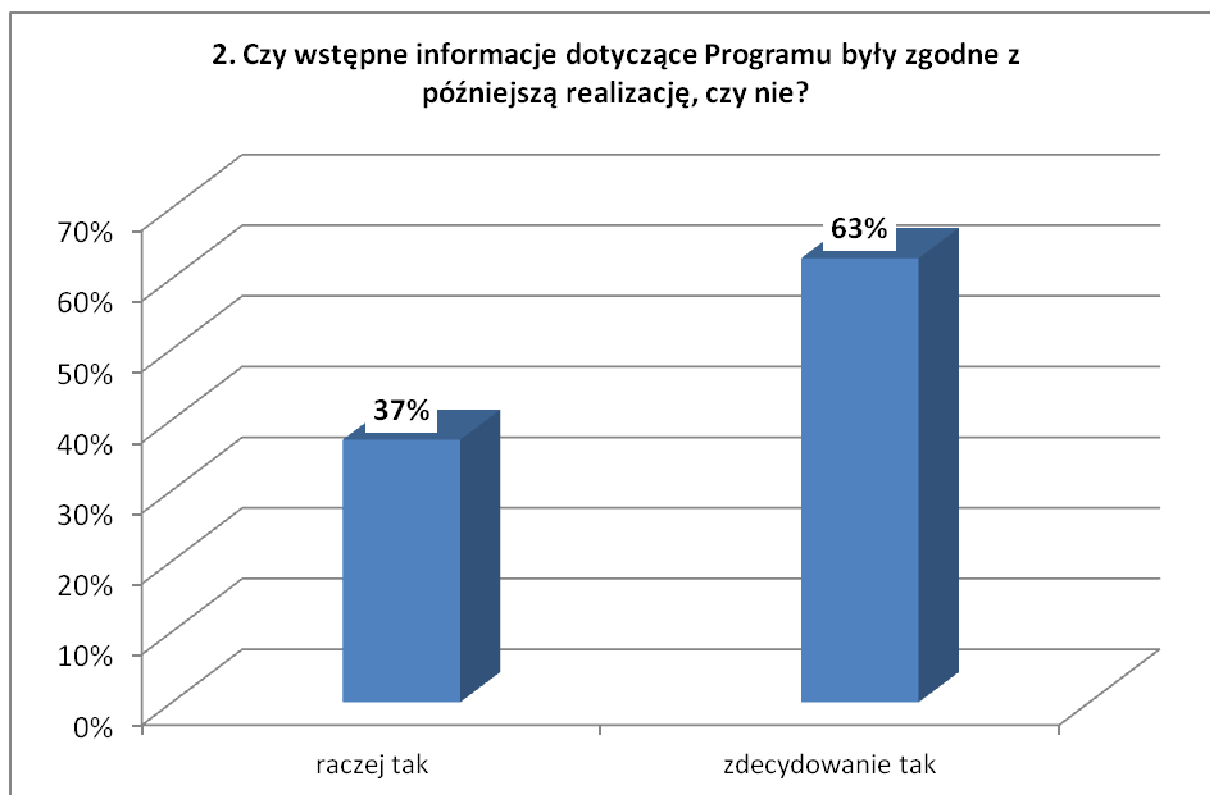

Niemal 90% uczestników programu uznało, że program był dla nich przydatny (w tym raczej 24% i zdecydowanie przydatny 74%).

Jedna osoba stwierdziła, że program był dla niej raczej nieprzydatny.

Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją

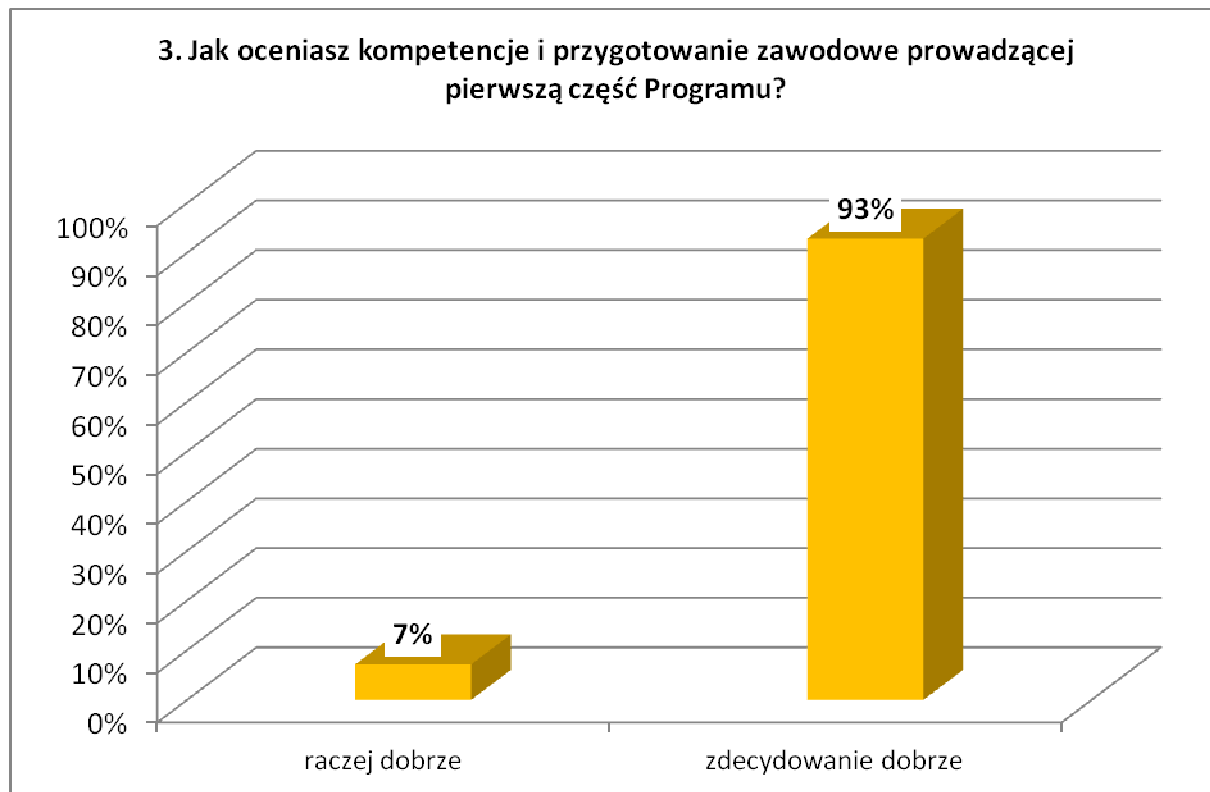
Wykres nr 6. Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją

Wszyscy uczestnicy uznali, że wstępne informacje na temat programu były zgodne z jego późniejszą realizacją (w tym 37% raczej tak, 63% – zdecydowanie tak).

Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących program – ocena ekspertki prowadzącej moduły dotyczące uzależnień behawioralnych

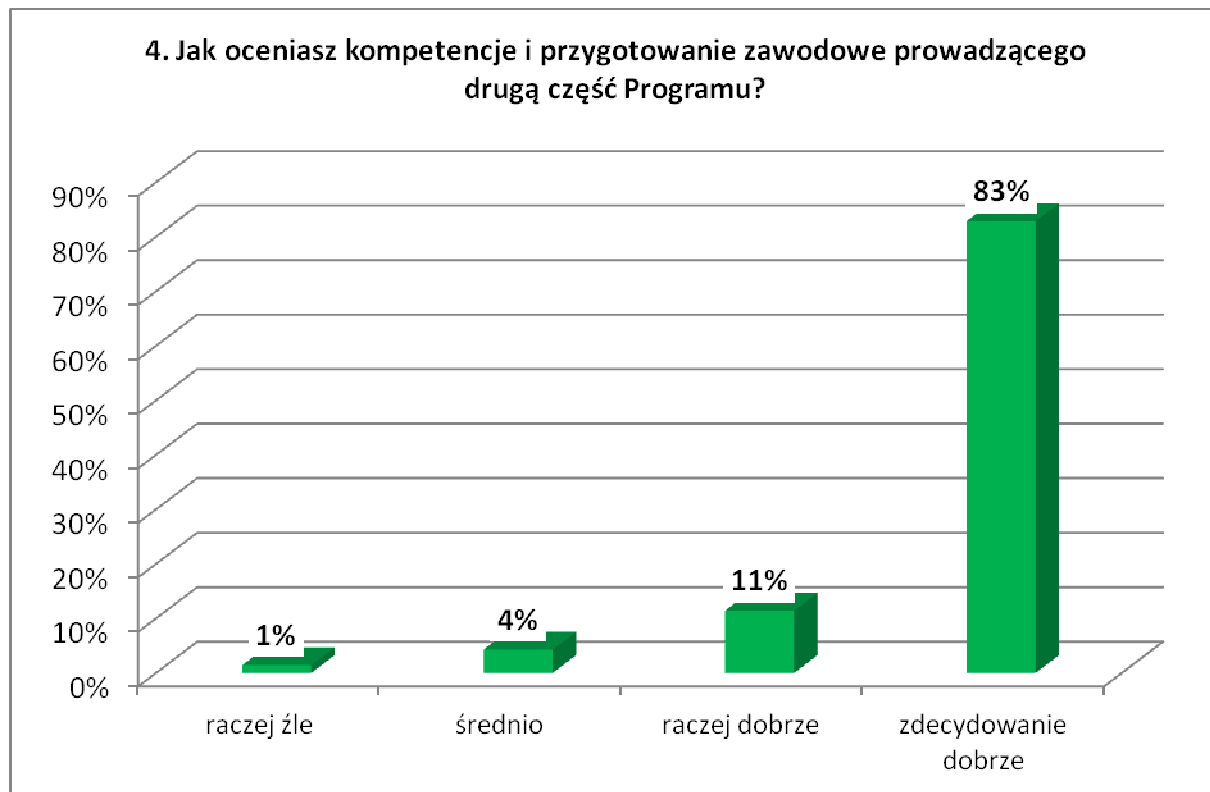
Wykres nr 7. Ocena przygotowania prowadzącej moduły dot. uzależnień behawioralnych

Wszyscy uczestnicy programu wysoko ocenili kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzącej pierwszą część programu. 93% przyznało oceny zdecydowanie dobre, 7% raczej dobre.

Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących program – ocena eksperta prowadzącego moduł dotyczący dialogu motywującego

Wykres nr 8. Ocena przygotowania prowadzącego moduł dot. dialogu motywującego

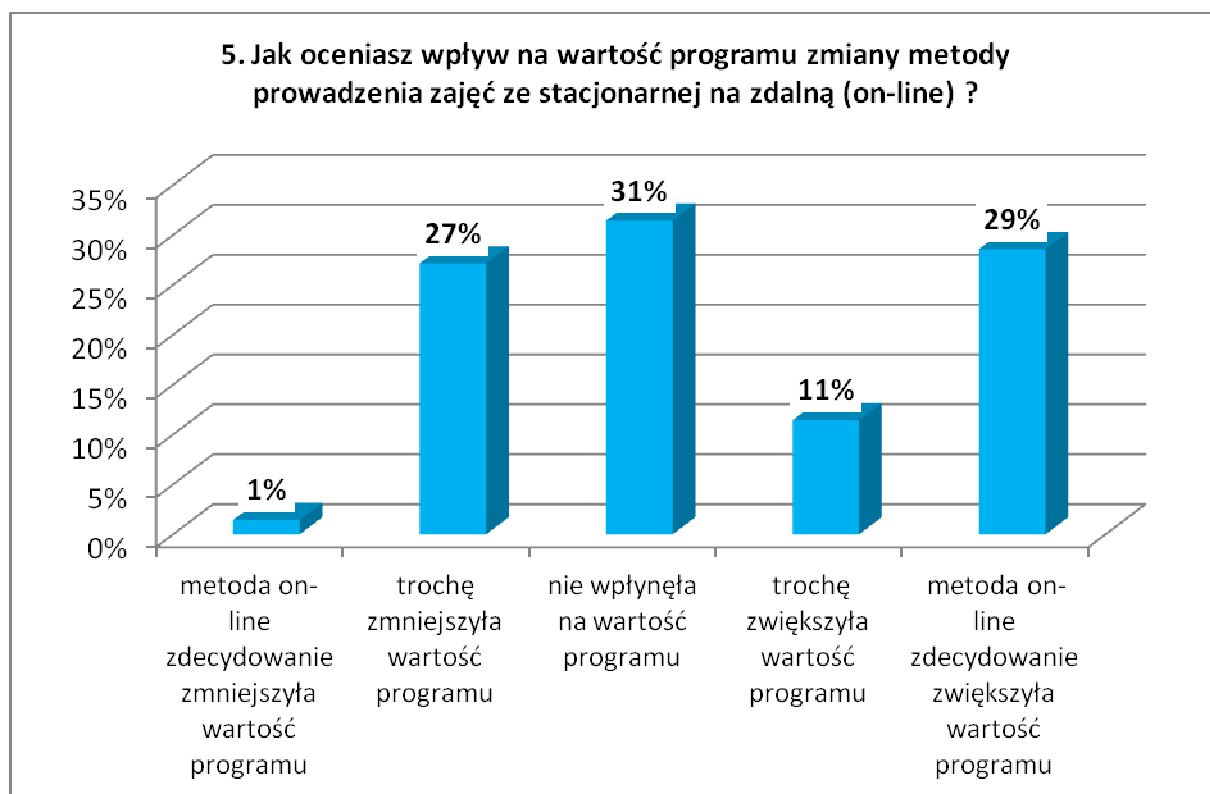
Niemal wszyscy uczestnicy uznali kompetencje i przygotowanie zawodowe eksperta prowadzącego moduł dialogu motywującego jako dobre (w tym 11% jako raczej dobre, 83% jako zdecydowanie dobre).

Jedna osoba przyznała ekspertowi średnią ocenę.

Jedna raczej źle oceniła eksperta.

Ocena prowadzenia zajęć w formule zdalnej (on-line)

Wykres nr 9. Ocena prowadzenia zajęć w formule zdalnej (on-line)

Opinie uczestników na temat tego, czy metoda on-line prowadzenia zajęć wpłynęła na jego wartość były podzielone.

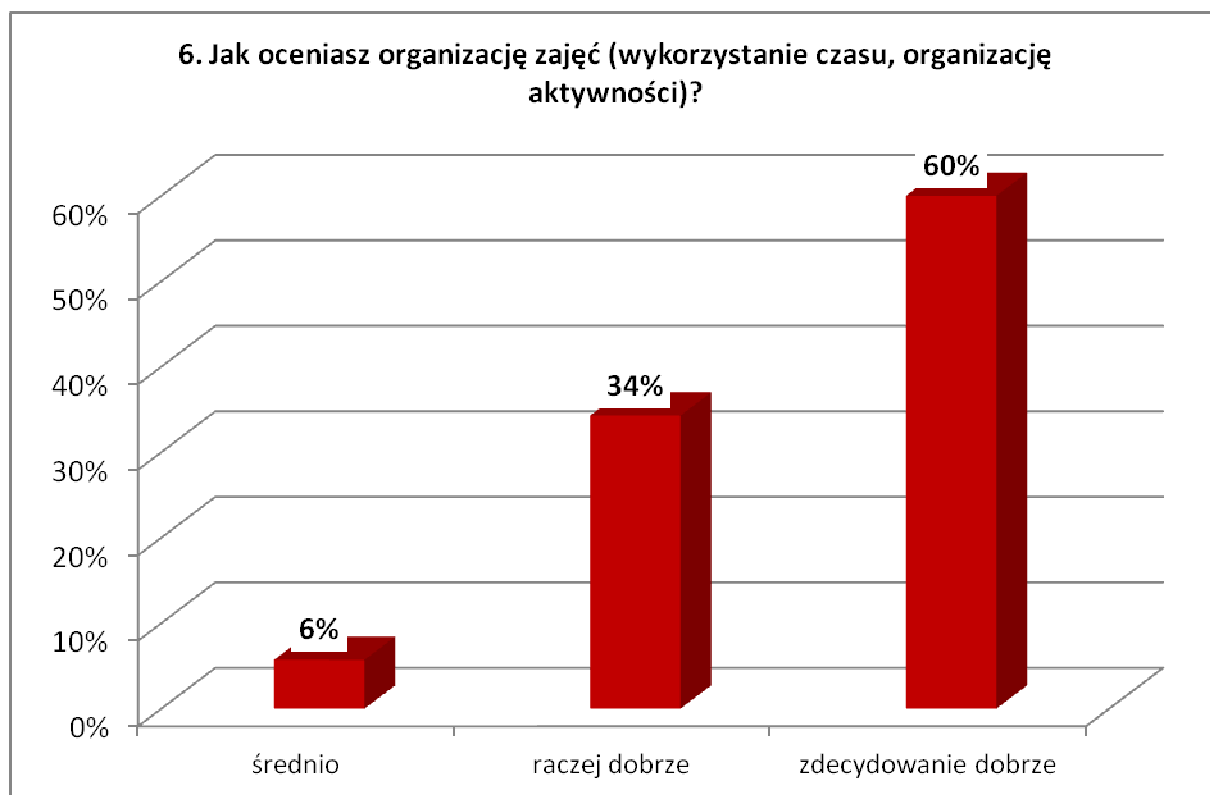
31% uznało, że prowadzenie zajęć w formule zdalnej (on-line) nie wpłynęło na wartość programu w porównaniu z sytuacją, gdyby zajęcia były prowadzone stacjonarnie.

Jednak 28% uczestników stwierdziło, że metoda zdalna (on-line) zmniejszyła wartość programu w porównaniu z sytuacją, gdyby program był prowadzony stacjonarnie (w tym zdaniem 27% że trochę zmniejszyła i wg jednej osoby, że zdecydowanie zmniejszyła wartość programu).

Zdaniem 40% zdalna metoda prowadzenia programu zwiększyła jego wartość w porównaniu z sytuacją, gdyby program był prowadzony stacjonarnie (w tym wg 11% trochę zwiększyła i zdaniem 29% zdecydowanie zwiększyła wartość programu).

Ocena organizacji zajęć (wykorzystania czasu, organizacji aktywności)

Wykres nr 10. Ocena organizacji zajęć

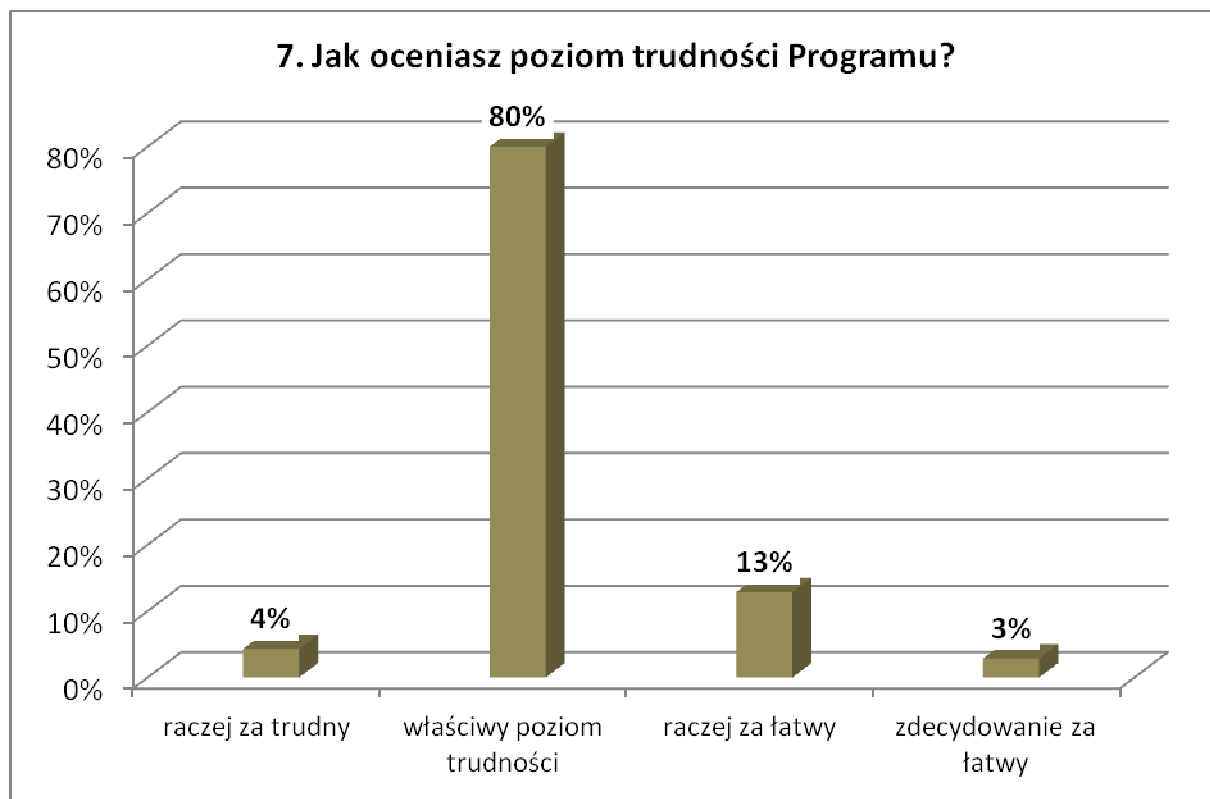

Większość uczestników programu uznała organizację zajęć (wykorzystanie czasu i organizację aktywności) za dobrą (w tym 34% za raczej dobrą i 60% za zdecydowanie dobrą).

4 osoby (6%) oceniły organizację zajęć jako średnią.

Ocena poziomu trudności programu

Wykres nr 11. Ocena poziomu trudności programu

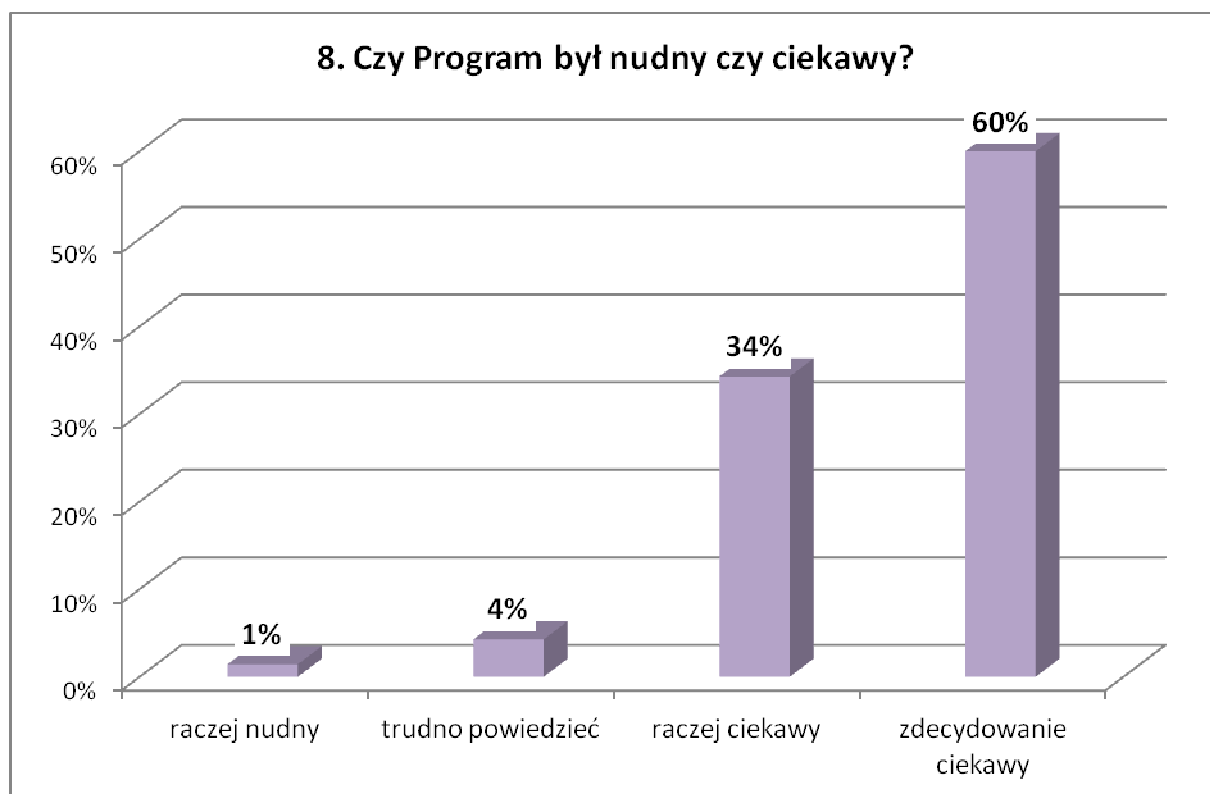
Zdecydowana większość uczestników programu (80%) uznała poziom jego trudności za właściwy.

14% stwierdziło, że program był raczej za łatwy (13%) lub zdecydowanie za łatwy (3%).

Zdaniem 3 osób (4%) program był raczej za trudny.

Czy program był nudny, czy ciekawy

Wykres nr 12. Czy program był nudny czy ciekawy

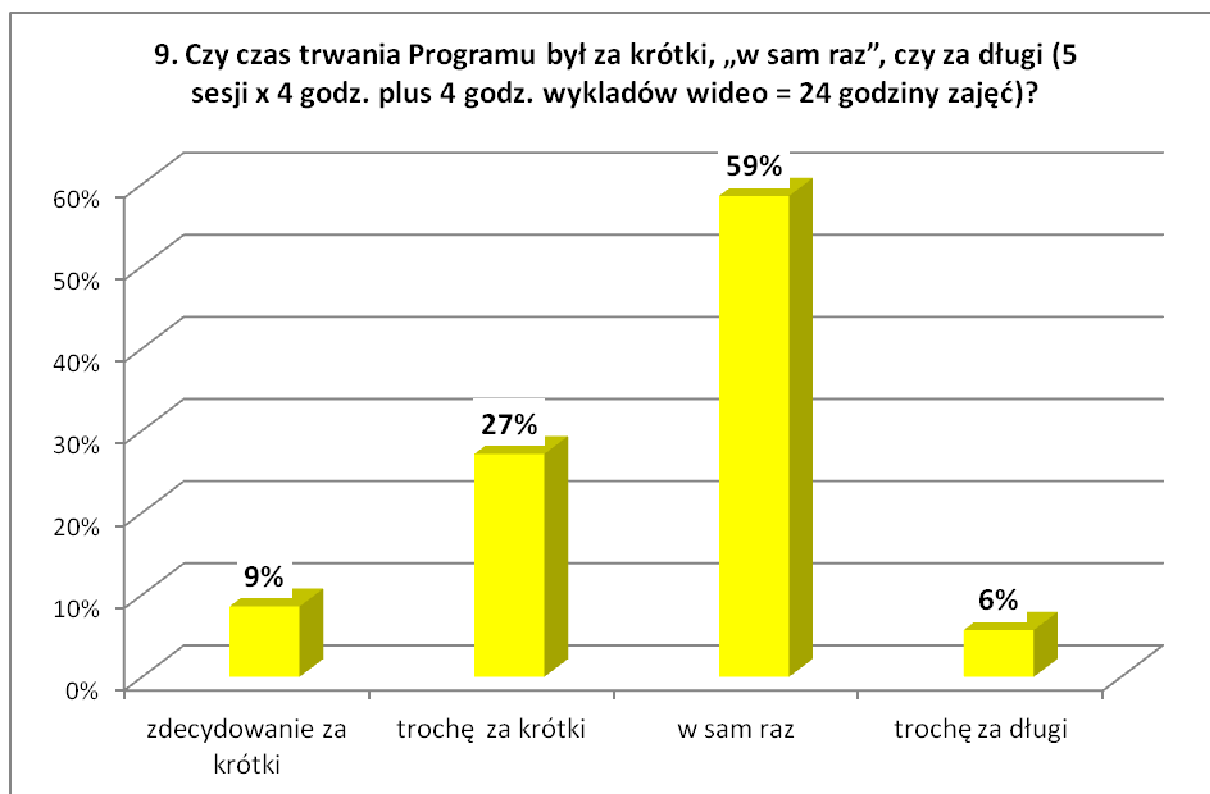
94% uczestników programu uznało, że był on ciekawy (w tym 34%, że raczej ciekawy i 60%, że zdecydowanie ciekawy).

3 osoby (4%) nie potrafiły dokonać oceny.

Zdaniem jednej osoby program był raczej nudny.

Ocena czasu trwania programu

Wykres nr 13. Ocena czasu trwania programu

Ponad połowa uczestników (59%) uznała, że czas trwania programu był „w sam raz”.

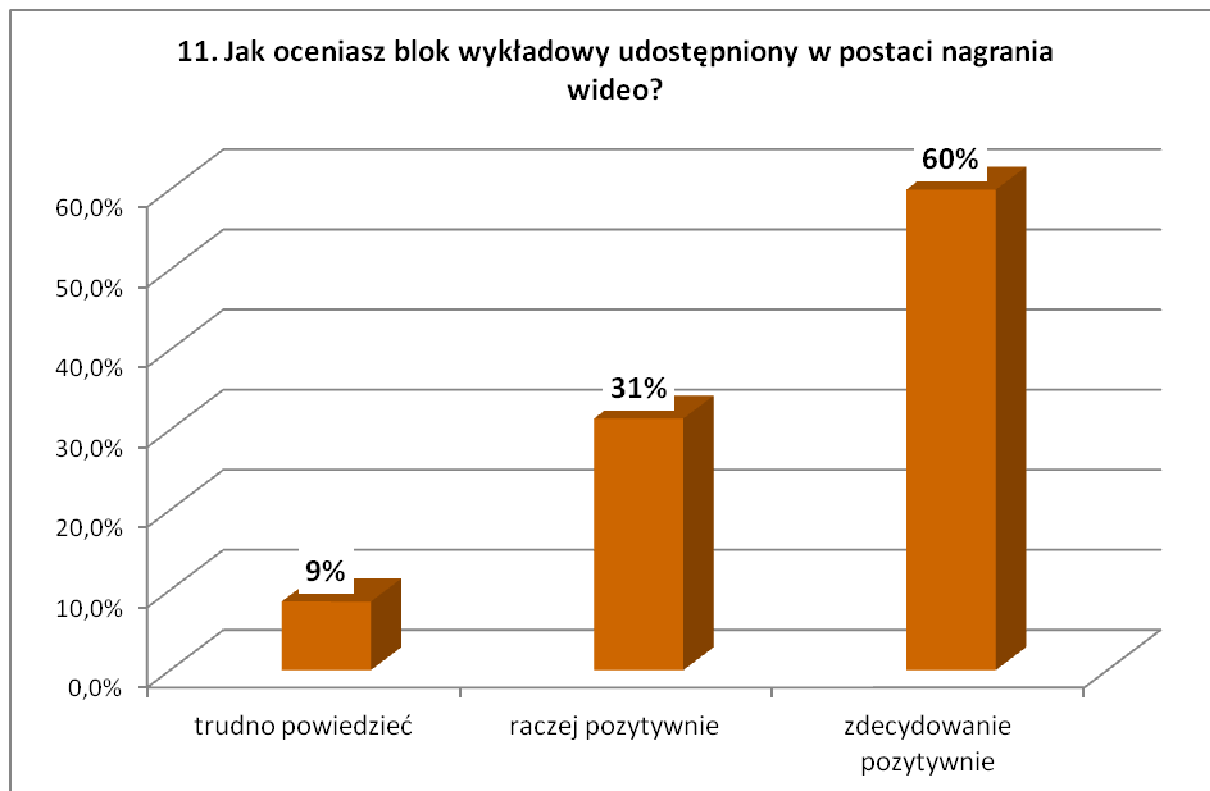
Zdaniem większości pozostałych (36%) program był za krótki (w tym wg 27% trochę za krótki i wg 9% zdecydowanie za krótki).

6% uznało, że program był trochę za długi.

Ocena bloku wykładowego przekazanego uczestnikom w formie nagrania wideo

Blok wykładowy został przygotowany i przekazany uczestnikom w formie 4-godzinnego nagrania wideo dostępnego poprzez przekazany uczestnikom link dostępowy.

Wykres nr 14. Ocena bloku wykładowego udostępnionego w postaci nagrania wideo

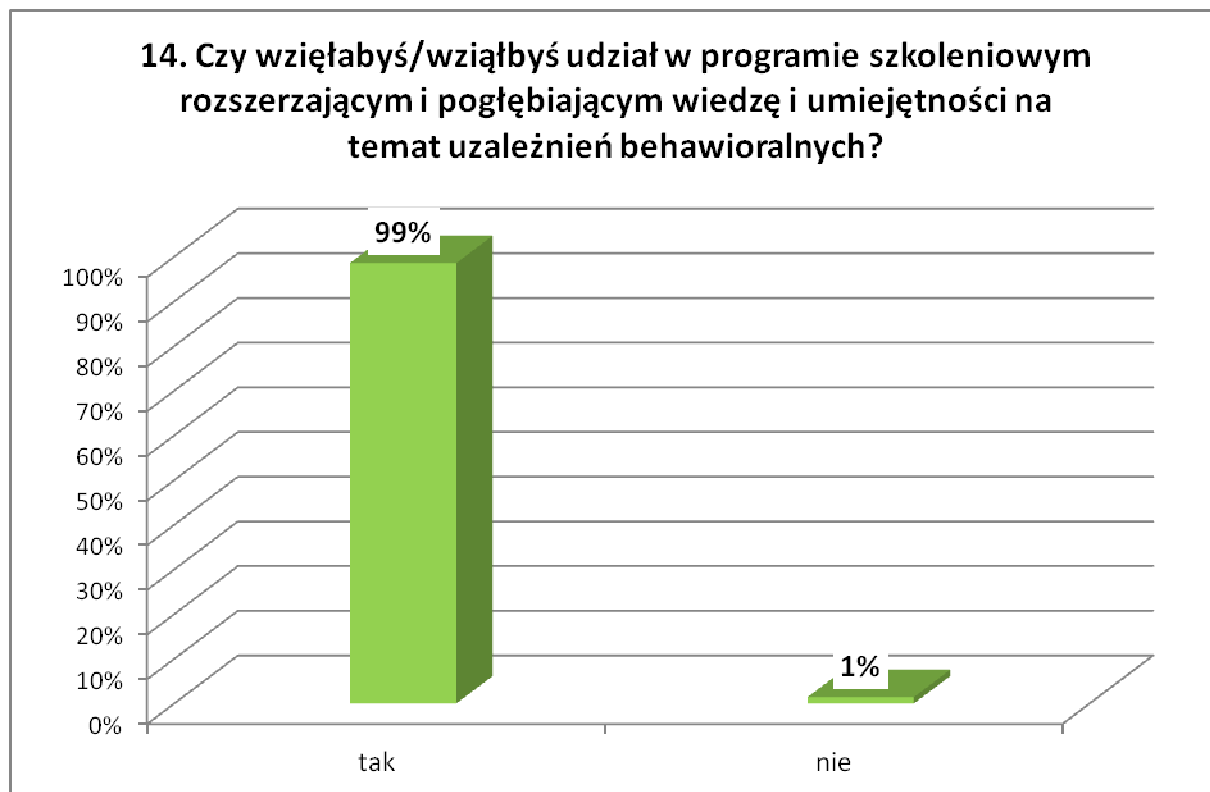
Zdecydowana większość uczestników (91%) zaakceptowała zastosowaną w programie formę nagrania wideo w odniesieniu do bloku wykładowego dotyczącego teorii uzależnień behawioralnych (w tym 31% oceniło tę formę raczej pozytywnie, a 60% zdecydowanie pozytywnie).

9% uczestników nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Chęć kontynuacji uczestnictwa w szkoleniu

Uczestników programu zapytano, czy wzięliby udział w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych. Wyniki prezentuje poniższy wykres.

Wykres nr 15. Zainteresowanie kontynuacją szkolenia

Z wyjątkiem jednej osoby uczestnicy (99%) są zainteresowani kontynuacją szkolenia – rozszerzeniem i pogłębieniem wiedzy i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych.

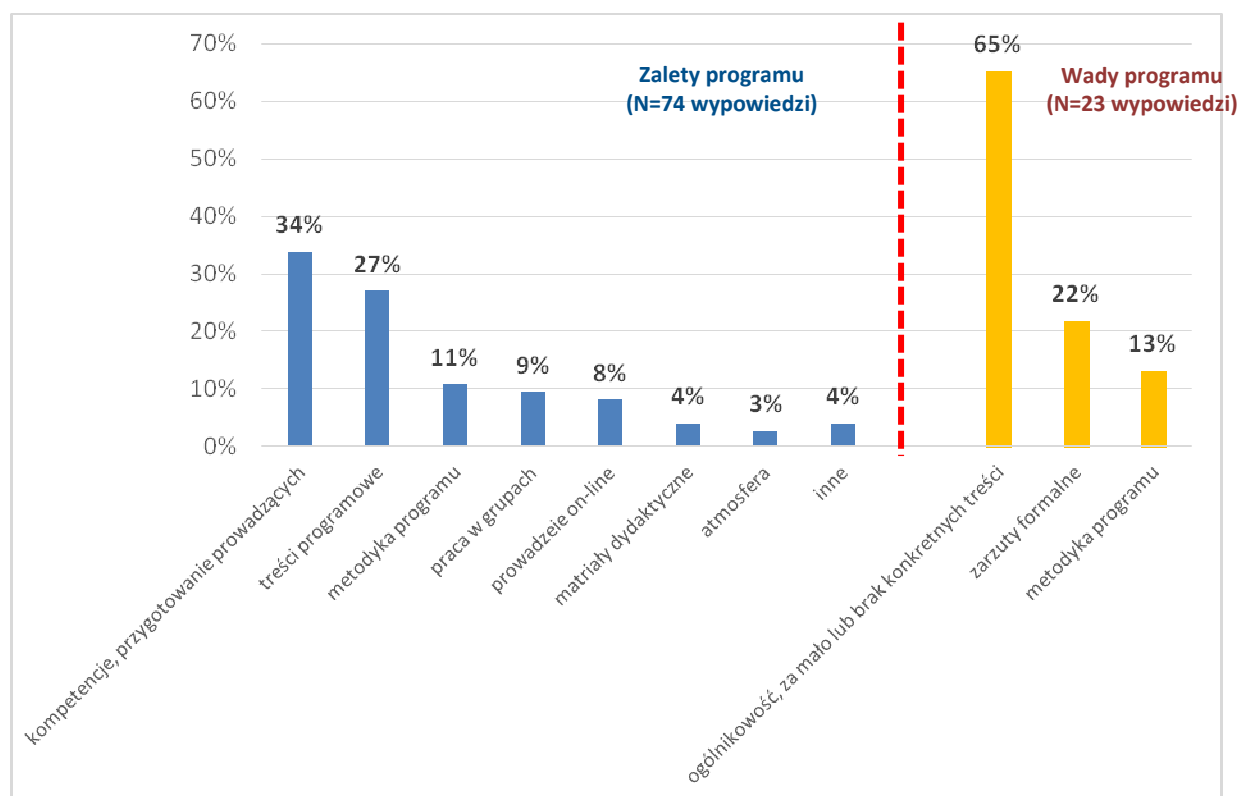
Ocena programu – pytania otwarte

W edycji III dodano do Arkusza oceny programu dwa pytania otwarte:

- Jakie są mocne strony programu?
- Co było błędne, czego zabrakło w programie?

Na pytania odpowiadało 34 absolwentów edycji III.

Wykres nr 16. Swobodne wypowiedzi uczestników - kategoryzacja

Jakie są mocne strony programu?

Uczestnicy sformułowali w sumie 74 pozytywne opinie w odpowiedzi na pytanie o mocne strony programu.

Powszechnie chwalono kompetencję prowadzących program (34% wypowiedzi)

Przykłady:

osoby prowadzące – merytoryczne; profesjonalizm prowadzących; wiedza i doświadczenie prowadzących; prowadzący; program prowadzony był sprawnie; dobre przygo-

towanie prowadzących; prowadzący szkolenie; kompetencja; odpowiedni prowadzący - kompetentni pod kątem wiedzy jak i prowadzenia zajęć grupowych; profesjonalni i jednocześnie naturalni prowadzący; wiedza i kompetencje prowadzących; wykorzystanie doświadczeń prowadzących; zaangażowanie i profesjonalizm prowadzących; profesjonalizm prowadzących i duża empatia; prowadzący kompetentni - szczególnie odnośnie wykładów - odpowiadają na trudne pytania fachowe; sposób prowadzenia zajęć był zaletą; otwartość na oczekiwania grupy; rzetelność; doświadczenie prowadzących

Za zaletę uznano zaproponowane treści programowe (27% wypowiedzi).

Przykłady wypowiedzi:

ciekawe propozycje do pracy w grupie; merytoryczny i naukowo dobrze udokumentowany program; program jest innowacyjny i odpowiada na potrzeby, które pojawiły się w profilaktyce; ciekawy; wykłady dotyczący uzależnień; rzetelny, trafny; wszechstronne ujęcie problematyki; treści dostosowane do odbiorców; odniesienia do praktyki; różnorodność; interesująca tematyka; ciekawe, nowe badania przytaczane podczas prezentacji; treści merytoryczne; wysoka jakość i podłoże merytoryczne; dużo ciekawych informacji; dialog motywujący; duży zakres wiedzy; sam konkret; wiedza nt. narzędzi do pracy; krótka, rzetelna wiedza

Chwalono metodykę programu (11% wypowiedzi).

organizacja spotkań co tydzień + wykłady wideo; przejrzystość; elastyczność; mocną stroną było to, że odbywa się co tydzień, można wiedzę poukładać, a nie jednym ciągiem, określony czas programu

Podkreślono warsztatowy charakter programu:

warsztat prowadzących; warsztaty, ćwiczenia

Za zaletę uznano prowadzenie części zajęć w podgrupach (9% wypowiedzi):

praca w grupach w pokojach; zadania w grupach; możliwość wymiany doświadczeń; możliwość pracy w mniejszych grupach; poznanie nowych ludzi:); dobór grup.

W 8% wypowiedzi za wartość programu uznano, że był prowadzony on-line:

program prowadzony online; łatwy dostęp; ciekawa forma; dla mnie, że był on-line

Chwalono (4% wypowiedzi) udostępnione materiały dydaktyczne:

załącznik – materiały; ciekawe materiały prowadzących; materiały pomocnicze

Wspomniano (3% wypowiedzi) o miłej atmosferze towarzyszącej zajęciom:

miła atmosfera; atmosfera przyjazna, sprzyja swobodzie dociekania wiedzy

Pojedyncze wypowiedzi wskazywały na:

- unikalność programu - brak innych alternatywnych kursów i szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień behawioralnych
- atrakcyjność programu ze względów organizacyjnych mimo tego, że szkolenie straciło poprzez prowadzenie on-line.
- potencjał programu do pobudzenia ciekawości dotyczącej jego tematyki.

Czego zabrakło w programie?

W odpowiedziach na pytanie: *Co było błędne, czego zabrakło w programie?* sformułowano 23 uwagi krytyczne, a więc zdecydowanie mniej niż zalet.

Najczęstszymi uwagami do programu był zarzut, że zabrakło lub było za mało konkretnych tematów/treści (65% wypowiedzi).

co prawda były pokazane metody, jednak ramy czasowe programu nie pozwoliły na bardziej wnikliwe analizy; więcej praktyki z dialogu motywującego; zbyt mało czasu na DM; skoro program dotyczył profilaktyki, to powinno być więcej o profilaktyce (jako działaniu), a nie terapii uzależnień – odnosiłem wrażenie, że nie było dzielenia się doświadczeniem z pracy profilaktycznej wychowawcy; więcej o uzależnieniach behawioralnych; zbyt mało czasu na dialog motywujący, choć zdaję sobie sprawę, z ograniczeń czasowych; zabrakło przykładów profilaktycznych do pracy z młodzieżą; za mało o DM; chętnie zapoznałabym się z metodami konkretnej pracy z dziećmi i młodzieżą w obszarze profilaktyki uzależnień behawioralnych; powinna być praca na przypadkach; przykłady gier i specyfika danego gatunku/społeczności gamerów; brak tekstu do poczytania; potrzebuję więcej o narzędziach; więcej o nowych technologiach pomocnych w profilaktyce uzależnień; poruszono aspekty pracy jeden na jeden, ale na poziomie profilaktyki uniwersalnej – brak odniesienia do pracy z grupą.

Pojawiły się zarzuty o charakterze formalnym (22% wypowiedzi).

godziny kursu są niedostosowane; czasami był źle dobrany czas na ćwiczenia; brak kontynuacji programu:).

Sprzeczne wskazania dotyczyły długości programu. Z jednej strony uznano, że był *trochę za długi*, z drugiej, że *program jest za krótki*.

Trzy wypowiedzi (13% zarzutów) skoncentrowało się na krytyce metodyki:

zabrakło jedynie kontaktu osobistego, który jest niemożliwy w zajęciach on-line; więcej praktyki; trochę za mało praktycznych zajęć.

Zmiany w zakresie wiedzy i umiejętności uczestników spowodowane udziałem w programie

Uczestnicy programu oceniali – po zakończeniu szkolenia – swoją wiedzę i umiejętności dotyczącą 9 obszarów, odnosząc się do dwóch punktów czasowych:

- przed rozpoczęciem programu,
- po zakończeniu programu.

Oceniane obszary:

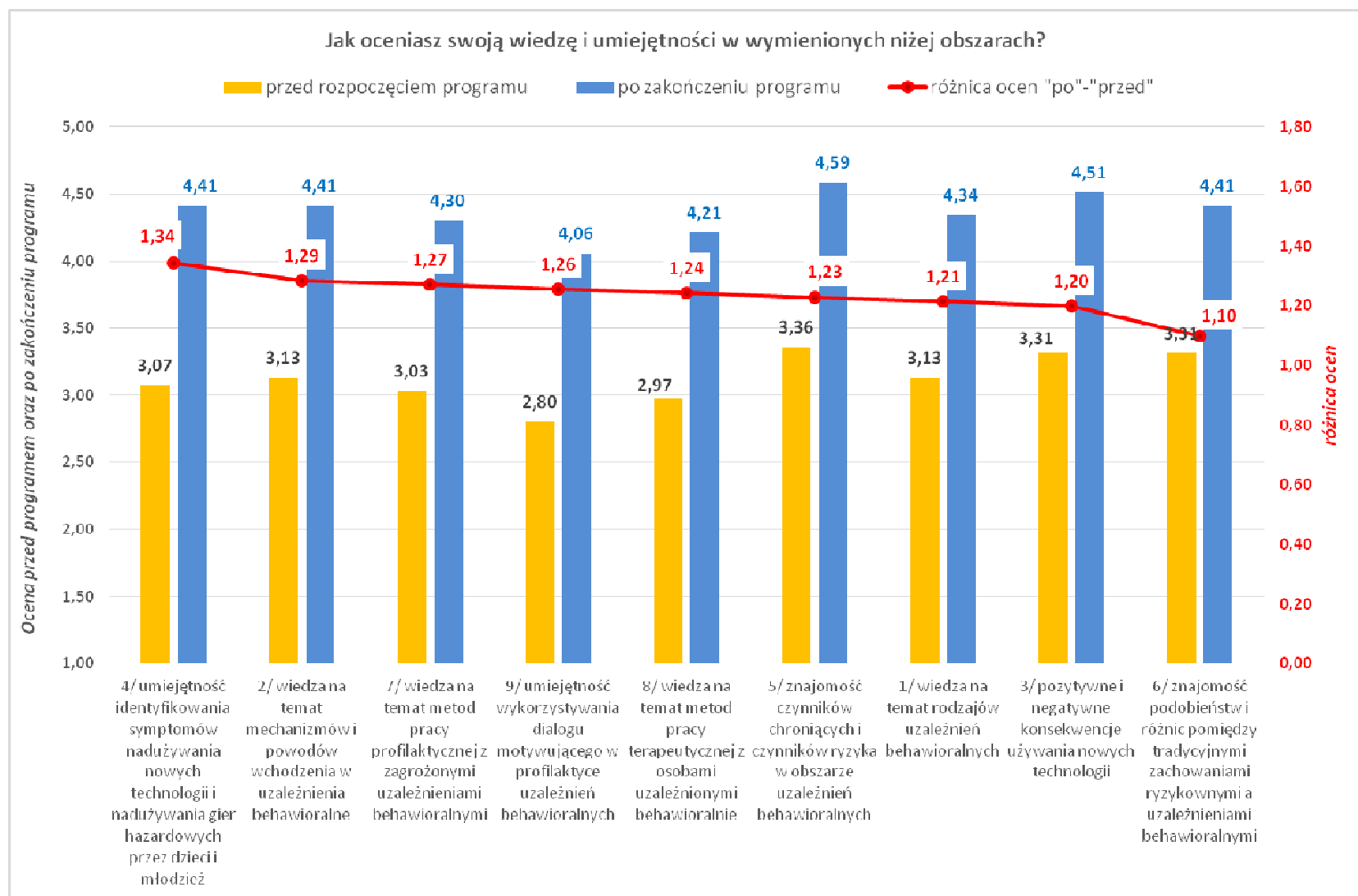
1. wiedza na dialogu motywującego w profilaktyce uzależnień behawioralnych. temat rodzajów uzależnień behawioralnych
2. wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne
3. pozytywne i negatywne konsekwencje używania nowych technologii
4. umiejętność identyfikowania symptomów nadużywania nowych technologii i nadużywania gier hazardowych przez dzieci i młodzież
5. znajomość czynników chroniących oraz ryzyka w obszarze uzależnień behawioralnych
6. znajomość podobieństw i różnic pomiędzy tradycyjnymi zachowaniami ryzykownymi a uzależnieniami behawioralnymi
7. wiedza na temat metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi
8. wiedza na temat metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie
9. umiejętność wykorzystywania

Oceny były dokonywane na 5-stopniowej skali:

1. zdecydowanie niska ocena
2. raczej niska ocena
3. średnia ocena
4. raczej wysoka ocena
5. zdecydowanie wysoka ocena

Policzono średnie ocen każdego obszaru branego pod uwagę dla obu punktów czasowych. Wyniki przedstawia wykres na następnej stronie.

Wykres nr 17. Ocena zmian pod wpływem programu

Ocena zmian uczestników pod wpływem programu

Wykres nr 17 prezentuje:

1. średnią ocenę uczestników w zakresie każdego z 9 branż pod uwagę wziętych wymiarów diagnozujących stan przed rozpoczęciem programu,
2. średnią ocenę diagnozującą stan – w zakresie każdego obszaru – po zakończeniu programu,
3. różnicę średnich: stan po zakończeniu programu minus stan przed rozpoczęciem programu.

Wykres jest uporządkowany ze względu na wielkość różnic średnich „ocena po” minus „ocena przed”.

W zakresie każdego branego pod uwagę obszaru wiedzy i umiejętności uczestnicy programu *Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych* zarejestrowali poprawę w wysokości mieszczącej się w przedziale (1,10 punktu – 1,34 punktu). **Wszystkie różnice są istotne statystycznie** na poziomie istotności $< 0,001$ (test t dla prób zależnych).

Najwyższy przyrost wiedzy (1,34 punktu) uczestnicy zanotowali na wymiarze (4) Umiejętności identyfikowania symptomów nadużywania nowych technologii i nadużywania gier hazardowych przez dzieci i młodzież. Średnia ocena przed rozpoczęciem programu wynosiła 3,07 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,41 punktu.

(2) *Wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne* wzrosła średnio o 1,29 punktu. Średnia ocena wstępnego poziomu wynosiła 3,13 punktu. Ocena końcowa wzrosła do poziomu 4,41 punktu.

Poziom wiedzy w zakresie (7) *Wiedzy na temat metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi* zwiększył się o średnio 1,27 punktu. Średnia ocena przed rozpoczęciem programu wynosiła 3,03 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,30 punktu.

Przyrost w zakresie (9) *Umiejętności wykorzystywania dialogu motywującego w profilaktyce uzależnień behawioralnych* wyniósł 1,26 punktu. Średnia ocena poziomu umiejętności w tym zakresie przed rozpoczęciem programu wynosiła 2,80 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,06 punktu.

Przyrost w zakresie (8) *Wiedzy na temat metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie* wyniósł średnio 1,24 punktu. Średnia ocena poziomu wiedzy w tym zakresie przed rozpoczęciem programu wynosiła 2,97 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,21 punktu.

(5) *Znajomość czynników chroniących i czynników ryzyka w obszarze uzależnień behawioralnych* wzrosła średnio o 1,23 punktu. Średnia ocena wstępnego poziomu wynosiła 3,36 punktu, ocena końcowa wzrosła do 4,59 punktu.

Przyrost w zakresie (1) *Wiedzy na temat rodzajów uzależnień behawioralnych* wyniósł 1,21 punktu. Średnia ocena wstępnego poziomu wynosiła 3,13 punktu. Ocena końcowa wzrosła do poziomu 4,34 punktu.

Przyrost wiedzy w zakresie (3) *Pozytywnych i negatywnych konsekwencji używania nowych technologii* wyniósł średnio 1,20 punktu. Przed rozpoczęciem programu uczestnicy oceniali swoją wiedzę na ten temat na średnio 3,31 punktu. Po zakończeniu programu → na 4,51 punktu.

Przyrost w zakresie (6) *Znajomości podobieństw i różnic pomiędzy tradycyjnymi zachowaniami ryzykownymi a uzależnieniami behawioralnymi* wyniósł średnio 1,10 punktu. Średnia ocena wstępna wynosiła 3,31 punktu. Ocena końcowa osiągnęła wartość 4,41 punktu.

Średnia ocena wstępnego poziomu wiedzy i umiejętności we wszystkich branżach pod uwagę obszarach była relatywnie wysoka - wynosiła 3,12 punktu, co plasowało tę ocenę na średnim poziomie skali wykorzystywanej w zadaniu. Jest to prawdopodobnie wynikiem tego, że większość osób uczestniczących w szkoleniu to osoby czynnie zaangażowane w działania z zakresu profilaktyki uzależnień.

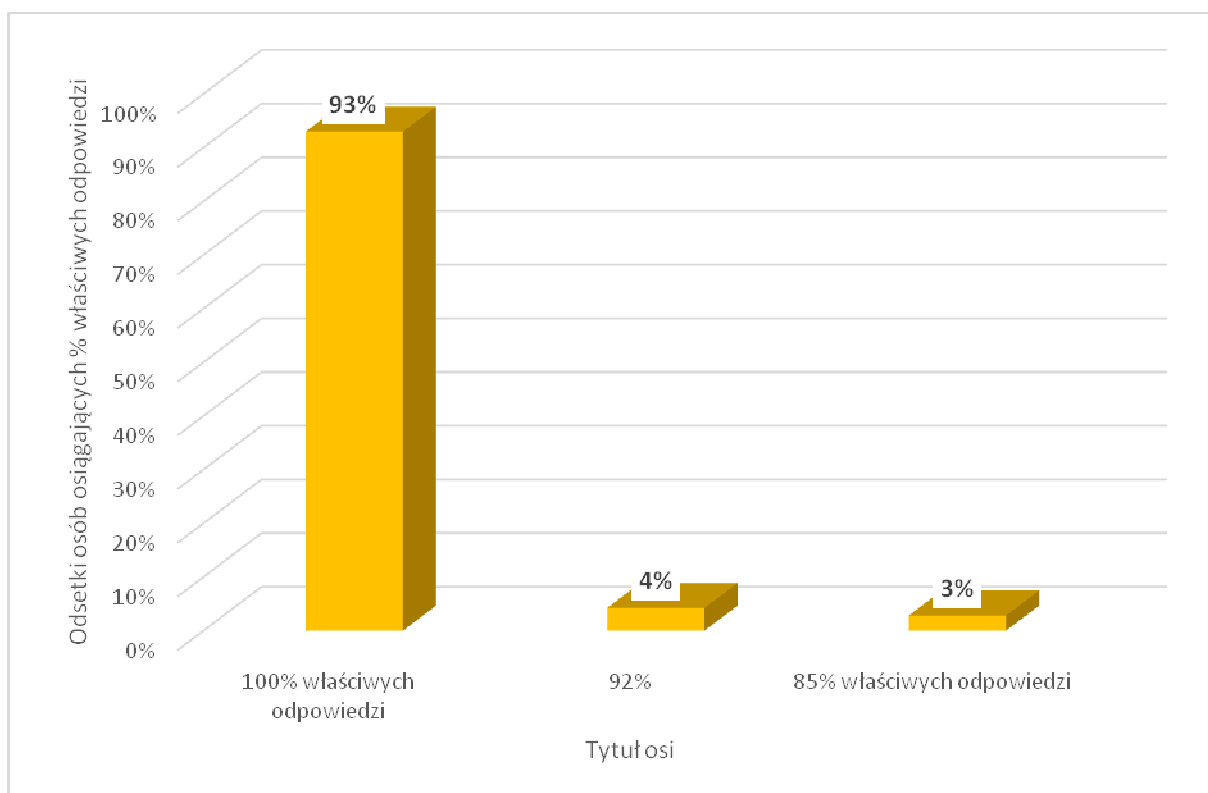
Średnia ocena końcowa wyniosła 4,36 punktu, co lokuje ten wynik między poziomem „raczej wysoka ocena” a „zdecydowanie wysoka ocena”. Tak więc średni przyrost wiedzy i umiejętności na 9 branżach pod uwagę wymiarach wyniósł ponad jeden punkt (1,24 punktu). Przyrost wiedzy i/lub umiejętności na każdym z 9 ocenianych wymiarach jest – jak wcześniej wspomniano – istotny statystycznie na poziomie istotności < 0.001 .

Wyniki testu wiedzy

Na zakończenie realizacji programu *Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych* uczestnicy rozwiązywali Test wiadomości. Test składał się z 12 pytań zamkniętych wymagających wskazania prawidłowych odpowiedzi z puli możliwości przypisanych do każdego pytania. Pytania miały charakter pytań z jedną odpowiedzią.

Do testu przystąpiło (w sumie w obu edycjach programu) 71 absolwentów programu.

Wykres nr 18. Odsetki właściwych odpowiedzi uzyskane przez poszczególne odsetki osób

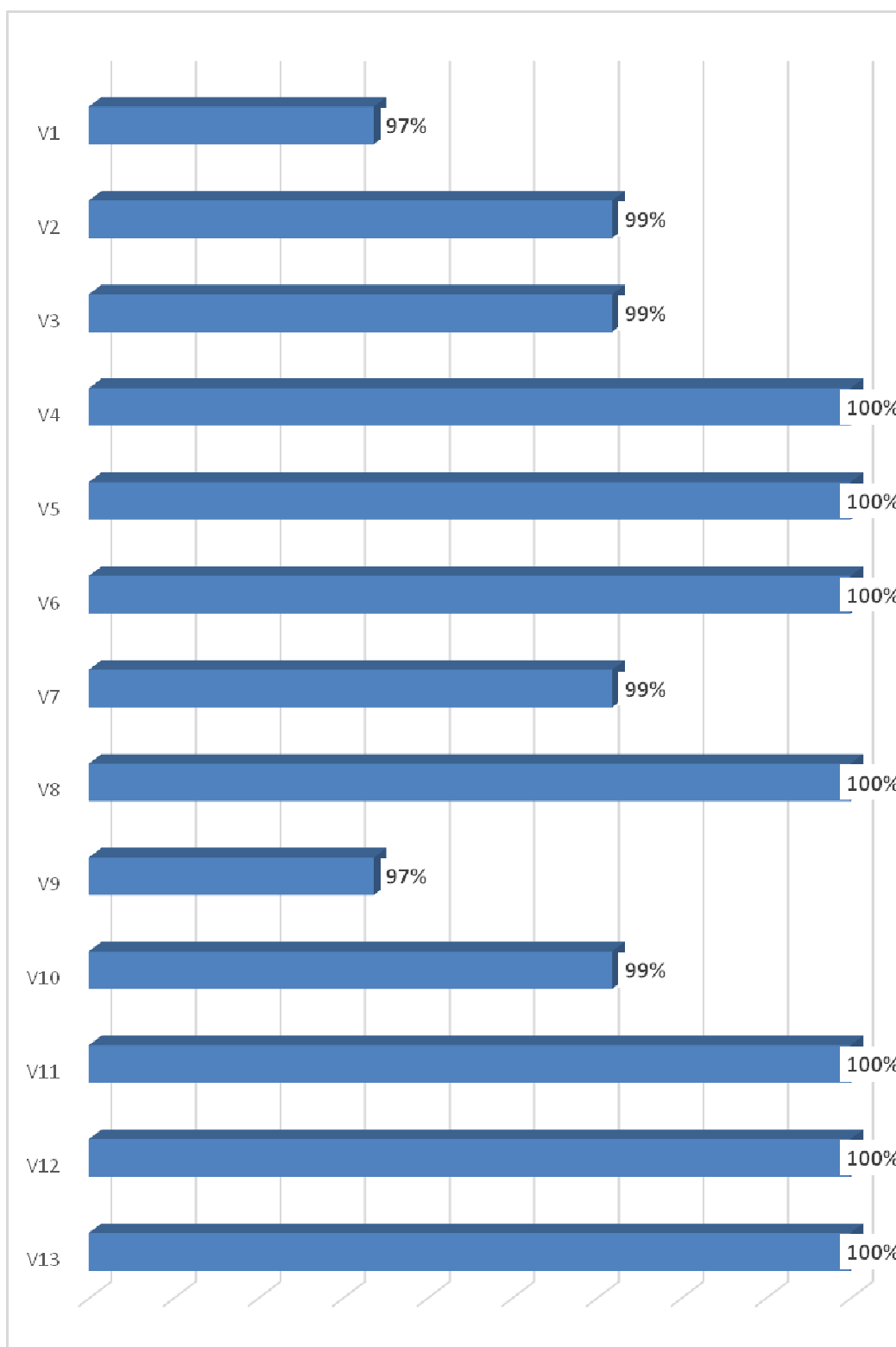

Test został rewelacyjnie rozwiązany przez absolwentów programu. 93% uczestników odpowiedziało prawidłowo na wszystkie 13 pytań.

4% uczestników odpowiedziało prawidłowo na 12 pytań (92% pytań).

3% uczestników odpowiedziało prawidłowo na 11 pytań (85% pytań).

Wykres nr 19. Prawidłowe odpowiedzi na poszczególne pytania (%)

Na 7 z 13 pytań wszyscy uczestnicy odpowiedzieli prawidłowo.

Na 2., 3. i 10. pytanie nieprawidłowo odpowiedzieli po jednej osobie (99% prawidłowych odpowiedzi).

Na pytanie 1. i 9 błędnie odpowiedziały po 2 osoby (97% prawidłowych odpowiedzi)

Tak więc wszyscy absolwenci programu uzyskali zdecydowanie wyższy pozytywny rezultat, w porównaniu z założonym kryterium zaliczenia testu, wg którego test zaliczało 50% prawidłowych odpowiedzi.

Spis wykresów

Wykres nr 1. Rozkład wieku uczestników programu	11
Wykres nr 2. Miejsce zamieszkania uczestników programu	12
Wykres nr 3. Typ instytucji zatrudnienia uczestników programu	13
Wykres nr 4. Funkcja/zawód wykonywany uczestników programu	14
Wykres nr 5. Ocena przydatności programu.....	16
Wykres nr 6. Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją	17
Wykres nr 7. Ocena przygotowania prowadzącej moduły dot. uzależnień behawioralnych.....	18
Wykres nr 8. Ocena przygotowania prowadzącego moduły dot. dialogu motywującego.....	19
Wykres nr 9. Ocena prowadzenia zajęć w formule zdalnej (on-line).....	20
Wykres nr 10. Ocena organizacji zajęć.....	21
Wykres nr 11. Ocena poziomu trudności programu	22
Wykres nr 12. Czy program był nudny czy ciekawy	23
Wykres nr 13. Ocena czasu trwania programu	24
Wykres nr 14. Ocena bloku wykładowego udostępnionego w postaci nagrania wideo.....	25
Wykres nr 15. Zainteresowanie kontynuacją szkolenia	26
Wykres nr 16. Swobodne wypowiedzi uczestników - kategoryzacja	27
Wykres nr 17. Ocena zmian pod wpływem programu.....	31
Wykres nr 18. Odsetki właściwych odpowiedzi uzyskane przez poszczególne odsetki osób	34
Wykres nr 19. Prawidłowe odpowiedzi na poszczególne pytania (%)	35

Załączniki

Tabele bazowe

1. Czy udział w programie Studium Profilaktyki Problemów Czynnościowych oceniasz jako przydatny dla siebie czy nieprzydatny?

	ogółem N=34	
	N	%
raczej przydatny	9	26,5%
zdecydowanie przydatny	25	73,5%

2. Czy wstępne informacje dotyczące Programu były zgodne z późniejszą realizacją, czy nie?

	ogółem N=34	
	N	%
raczej tak	11	32,4%
zdecydowanie tak	23	67,6%

3. Jak oceniasz kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzącej pierwszą część Programu?

	ogółem N=34	
	N	%
raczej dobrze	4	11,8%
zdecydowanie dobrze	30	88,2%

4. Jak oceniasz kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzącego drugą część Programu?

	ogółem N=34	
	N	%

średnio	1	2,9%
raczej dobrze	5	14,7%
zdecydowanie dobrze	28	82,4%

5. Jak oceniasz wpływ na wartość programu zmiany metody prowadzenia zajęć ze stacjonarnej na zdalną (on-line) ?

	ogółem N=34	
	N	%
metoda on-line zdecydowanie zmniejszyła wartość programu	1	2,9%
trochę zmniejszyła wartość programu	11	32,4%
nie wpłynęła na wartość programu	10	29,4%
trochę zwiększyła wartość programu	4	11,8%
metoda on-line zdecydowanie zwiększyła wartość programu	8	23,5%

6. Jak oceniasz organizację zajęć (wykorzystanie czasu, organizację aktywności)?

	ogółem N=34	
	N	%
średnio	2	5,9%
raczej dobrze	11	32,4%
zdecydowanie dobrze	21	61,8%

7. Jak oceniasz poziom trudności Programu?

	ogółem N=34	
	N	%
właściwy poziom trudności	30	88,2%
raczej za łatwy	4	11,8%

8. Czy Program był nudny czy ciekawy?

	ogółem N=34	
	N	%
trudno powiedzieć	2	5,9%
raczej ciekawy	10	29,4%
zdecydowanie ciekawy	22	64,7%

9. Czy czas trwania Programu był za krótki, „w sam raz”, czy za długi (5 sesji x 4 godz. plus 4 godz. wykładów wideo = 24 godziny zajęć)?

	ogółem N=34	
	N	%
zdecydowanie za krótki	3	8,8%
trochę za krótki	10	29,4%
w sam raz	17	50,0%
trochę za długi	4	11,8%

11. Jak oceniasz blok wykładowy udostępniony w postaci nagrania wideo?

	ogółem N=34	
	N	%
trudno powiedzieć	3	8,8%
raczej pozytywnie	14	41,2%
zdecydowanie pozytywnie	17	50,0%

14. Czy wzięłabyś/wziąłbyś udział w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat uzależnień behawioralnych?

	ogółem N=34	
	N	%
tak	33	97,1%
nie	1	2,9%

M1. Proszę zaznaczyć swoją płeć

	ogółem N=34	
	N	%
kobieta	30	88,2%
mężczyzna	4	11,8%

Wiek	ogółem N=34	
	N	%
poniżej 30 lat	5	14,3%
30-34 lata%	6	17,1%

35-39 lat	8	22,9%
40-44 lata	5	14,3%
powyżej 44 lat	10	28,6%
brak danych	1	2,9%

Ocena własnej wiedzy i umiejętności

	przed rozpoczęciem programu	po zakończeniu programu	różnica ocen "po"- "przed"
1/ wiedza na temat rodzajów uzależnień behawioralnych	3,09	4,32	1,24
2/ wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne	3,15	4,44	1,29
3/ pozytywne i negatywne konsekwencje używania nowych technologii	3,44	4,59	1,15
4/ umiejętność identyfikowania symptomów nadużywania nowych technologii i nadużywania gier hazardowych przez dzieci i młodzież	3,21	4,50	1,29
5/ znajomość czynników chroniących i czynników ryzyka w obszarze uzależnień behawioralnych	3,47	4,59	1,12
6/ znajomość podobieństw i różnic pomiędzy tradycyjnymi zachowaniami ryzykownymi a uzależnieniami behawioralnymi	3,50	4,47	0,97
7/ wiedza na temat metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi	3,18	4,21	1,03
8/ wiedza na temat metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie	2,91	4,24	1,32
9/ umiejętność wykorzystywania dialogu motywującego w profilaktyce uzależnień behawioralnych	2,94	4,03	1,09
średnia	3,21	4,38	1,17

Test dla prób zależnych									
		Różnice w próbach zależnych							
		Średnia	Odchylenie standardowe	Błąd standardowy średniej	10,5% przedział ufności dla różnicy		t	df	Istotność (dwustronna)
					Dolna granica	Górna granica			
Para 1	P10B1 - P10A1	1,235	0,819	0,140	1,217	1,254	8,798	33	0,000
Para 2	P10B2 - P10A2	1,294	0,871	0,149	1,274	1,314	8,659	33	0,000
Para 3	P10B3 - P10A3	1,147	0,892	0,153	1,127	1,167	7,497	33	0,000
Para 4	P10B4 - P10A4	1,294	0,760	0,130	1,277	1,311	9,929	33	0,000
Para 5	P10B5 - P10A5	1,118	0,880	0,151	1,098	1,138	7,409	33	0,000
Para 6	P10B6 - P10A6	0,971	0,758	0,130	0,953	0,988	7,464	33	0,000
Para 7	P10B7 - P10A7	1,029	0,834	0,143	1,010	1,048	7,194	33	0,000
Para 8	P10B8 - P10A8	1,324	0,878	0,151	1,304	1,344	8,789	33	0,000
Para 9	P10B9 - P10A9	1,088	0,830	0,142	1,069	1,107	7,645	33	0,000